

KÖZGAZDASÁG

Az alsótanyai vasutról.

Irtá Lederer Dezső dr.

II. A Dobó-erdőtől lefelé megy a vasut a kissori iskola felé. Nomina sunt odiosa, nem említek nevet. Csak annyit, hogy köztörv. biz. tag uraktól hallottam, hogy a közgyűlésen szóvá fogják tenni, hogy miért megy kissor felé a vasut, hiszen ez 3—4 kilométer kerülő, amely ugyanannyi 10,000 korona építési többlet kiadást jelent, amit meg lehet spórolni, persze, mint ők mondják, *egyik tanácsnok ur* szölgje van arra s emiatt a nagy kerülés, egy emberért ezrek kerüljenek 3—4 kilométer utat, holott lehetne ezt toronyirányba rövidebb uton megtenni. S most vegyük elő a térképet s nézzük, mi az a kissor. Ez azon egyetlen hely alsótanyán, hol 3 tanerős iskola van, már ez is mutatja, hogy népes hely, van itt bolt, piac, pálinkafőzde, olajmalom, borkereskedő, szóval alsótanya *legsűrűbben lakott*, leggazdagabb része, nézzük tovább a térképet, a szeged-szabadkai ut mentén van ez a kissor avval a különbséggel, hogy épen olyan rossz az ut Szeged felé, mint Szabadka felé, azonban Szeged felé 28 kilométer, mely utba közbe esik Horgos és Szabadka felé 12 kilométer. A számok beszélnék, ez az érdekeltség Szegedre nem terelhető másképp, csak ha a vasut Kissoron keresztülmegy, így tehát csak *irigység és személyeskedés* az, hogy a vasut Kissor felé megy és nem toronyirányba.

Az eredeti Szesztay-terv szerint Tóth Nándor Kovács tájékán volna egy megállóhely, persze ezt megint személyes alapokra vezetik vissza, pedig nem úgy van, dacára, hogy már megvannak az újabb felmérések, hogy a vasut közvetlen Alsóközpont alatt álljon meg.

Bámulom az eredeti Szesztay-féle irányt, hogy volt képes az *egyéni protekciót a közérdekkel így egyeztetni*. A Tóth Nándor Kovács melletti megálló, ha megmarad, az alsóközponti szép asszonyak (mert egyik szebb, mint a másik, de mind tagadhatatlanul szép) zugolódna érte, hogy nem a kapujuk mellett áll meg a vonat, de hogy a közérdek és a vasut érdeke az eredeti Szesztay-tervet kívánja, ahhoz szó sem fér. *Ha ott az eredeti Szesztay-terv szerint Tóth Nándor Kovács mellett lesz az állomás*, az alsótanyai vasut megnyeri elsősorban *Madarász környékét, amely különben teljesen Horgosra gravitál, annálval inkább*, mert kimondhatatlanul hatásgzik az anyavárosra, Szegedre, mert a madarászi csatornával egy évtized óta kecsgetteti, de ígéreten tul semmit sem tesz az érdekébe, dacára, hogy a gazdák minden költséget fedeznének és ezáltal körülbelül 2000 hold vízállásos használhatatlan terület termő földdél változna, ami által ugy az állam adó tekintetében, a város pótdadó tekintetében, a gazdák pedig minden, még adó tekintetében is, óriási előnyökhöz jutnának. Hogy pedig Alsóközpont fejlődése oly feltétlen városi érdek volna és ennek egyetlen akadályá az a másfél kilométer távolság volna, mely ezáltal előáll, azt tagadom; tessék csak Alsóközponton engedélyezni a heti piacot úgy, hogy oda felhajthatók legyenek lábas jószágok, sertés, marha, ló és tőle 1 és fél kilométerre legyen állomás, nem kell félni, hogy minden hetipiacon nem lesz több kocsi állatrakomány, ami a szegedi husarakat le fogja szállítani, most azonban, ha valaki Királyhalomba, Átokházán, Csorván, Rózsajárásban pl. egy disznót hizlal, vagy egy borjut el akar adni, ez mindenüvé kerül, csak Szegedre nem, az alsóközponti állatpiac, ha megvolna, ugy Szegedre kerülne ezek és a husarakat feltétlenül mérsékelné. Az eredeti Szesztay-irány tehát semmi esetre sem hátrányos, de feltétlenül előnyös Szeged város *piaci drágaságának megszüntetésére és kereskedelmének fellendítésére*.

Orvosi kerületem azon 13 kilométerével, mely az orvoslaktól, mint mondják, befelé,

vagyis Szeged felé van, végeztem, bebizonyítottatnak látom, hogy bámulatosan lett egyeztetve a közérdek a személyi érdekekkel úgy, hogy a közérdek és a *vasut érdeke csorbát ne szenvedjen*, kivéve a Bokor-féle érdekeltség mellőzését, amely a *vasut prosperálhatóságának hátrányára* a 25 százalékos bérösszeg-emelés folyamánya, *amelyen változtatni kell*, változtatni kell a 25 százalékos béremelés eltörlésével, *mert ez tönkretenné a bérföldön lakókat* és változtatni kell úgy, hogy az építendő vasut a Bokor-érdekeltséget megnyerje és vele együtt a most teljesen Szabadkára gravitáló Rivót és Rókabögyöst azáltal, hogy a vasut-megállóhely a Dobó-erdő külső alsó végére, vagyis délnyugati részére kerüljön.

Csak pár szóval említettem, hogy nagyon helytelen a végállomás helye a királyhalmi orvoslak, várostanya és szakiskola között. Ha azt akarja a város, hogy ez a vasut tényleg prosperálhasson, hogy tényleg egy nemcsak indirekt, *hanem direkt uton is egy* jövedelmező vállalat legyen, ugy a várostanyától kifelé legalább a felső átokházi iskoláig kell, hogy a vasut vonala meghosszabbíttassék, hiszen tulajdonképpen ez a része az alsótanyai vasutnak a legfontosabb, ha ezen 100 utas jönne csak be egy nagy vásárra Szegedre, feltétlenül 95 olyan lenne közte, mely csak a vasut miatt jön, különben a szegedi vásárra 10 évbe egyszer szokott menni, ez a rész Szabadkán és Halason értékesíti áruját, Szegedre csak adót fizetni megy, akkor is úgy, hogy egy ember 10 helyett megy fizetni. Pedig Átokháza egyike Alsótanya leggazdagabb és legtermékenyebb és legnagyobb kapitányságának. Szeged városa is évente *több százezer koronát* kap innen csak földhasznbérletből, dacára, hogy még mindig vannak 8 koronás földek itt, ez a legelhagyatottabb része Alsótanyának, itt az analfabéták házája s míg egyes helyeken pl. Krallerben 28, azaz huszonnyolc gyermek részére tart fenn az állam egy iskolát, addig itt Felsőátokházán egy mértföldre, vagyis 7 és fél kilométerre *egy iskola sincs*. No de hát minden úgy van jól, ahogy van, talán az isten akarja úgy, hogy így legyen s azért van ez az abszurdum állapot így.

Sokat irhatnék Átokházáról, de nem célom, legfeljebb annyit, hogy itt van Szeged városának pár ezer hold gyönyörű erdője, mely nemsokára kivágás alá kerül, ha addig nem lesz vasut s ez a vasut nem megy föl Átokházáig, hogy ebből mi kárt szenved a város, azt én kiszámítani nem tudom, de laikus eszemmel úgy gondolom, hogy *feltétlenül oly összeget, mint amibe a vasut építése Átokházáig kerülne*. Szeged város, hogy jövedelmét fokozza, most két éve újabb földeket, ami addig birkalegelő volt, adott ki, persze Átokházáról, most jövőre újból ad ki néhány száz holdat épen ott, ahová jelzem, hogy a vasutat meg kell hosszabbítani, természetesen, *hogy ha a vasut kiépülne és azután adnák el ezen földeket*, emberi számítás szerint a 40—50 korona közti átlagos áron kelnének el ezen földek, míg így jóval alacsonyabban. A város fokozott kiadása, valamint az, hogy részint lakosainak számát fokozza, részint földjeit jövedelmezőbbekké tegye, már nem lehet, minthogy az átokházi közlegelőkől fokozatosan elad. Hiszen ugyis évről-évre kevesebbet vesz be fűbérből, meg azt az *idegenből jött jószágok távoltartása által* még több ezer holdat ki lehet ebből adni, anélkül, hogy a szegedi gazdák ezt megéreznék. Ezek a földek mind átokházaiak és ha vasut lesz, ugy részint magasabb áron lesznek bérbeadva, részint pedig óriási arányba emelnék a város évi bevételét és *vasut esetén* a város forgalmát, különben pedig Szabadkáét.

Alsótanya ugy nagyságra, mint lakosainak számára nem megvetendő, körülbelül fél akkora, mint Ugoesa vármegye, ezt a területet és a folyton szaporodó lakosságot a város felé terelni oly elsőrangú érdeke Szegednek, hogy vétkezik minden napért, amivel huzza, halogatja a tanyai vasut fölépítését, ez a vasut, ha Felsőátokházáig meghosszab-

bitják, ugy megnyeri Öttömöst, hiszen az 3 kilométerre van az átokházi iskolától, megnyeri a halasi határ egy részét és az anyavárosba tereli Átokháza és Rózsajárás több ezer lakosságát, *ez a vasut egy nagyon jövedelmező vállalat lesz, különösen úgy, ha ugyanegy időben annak belső végén felépül a vásárcsarnok*.

Nem szabad azonban ezt úgy megcsinálni, hogy a 25 százalékos bérösszeg emelés által *még most, míg a bérföldön lakó is gazdálkodását át nem alakítja és azt a vasut által adott kedvező helyzetét ki nem használja*, már most mindjárt a vasut megnyitáskor egy olyan teherrel, mint a huszonöt százalékos bérösszeg emelés, a bérföldön lakókat tönkre tenni. Megengedem, hogy a bérföldön lakóknak is hozzá kell a vasuthoz járulni, de ez az összeg olyan legyen, amit kibír a bérföldön lakó, pl. azon bérlők, akik 5 kilométeren belül laknak, holdankint egy koronával járuljanak a vasuthoz, ezt kibírja, *de 25 százalékos bérösszeg emelést nem*. Már ez utóbbi is van oly nagy összeg, mely körülbelül elég a vasutépítés amortizációjára, lehet még a pótdadót is egy nagyon kicsit emelni, lehet a vasut céljaira 1000 holdat bérbeadni, lehet 1000 darab 100 korona névértékű részvényt kibocsátani, a bérföldön lakók szívesen megveszik, ha soh' sem látnak belőle vissza egy vörös krajcárt sem, csak a 25 százalékos bérösszeg emelésétől megszabaduljanak, lehet ezt, lehet azt, lehet nagyon sokféle uton és módon előteremteni az építési költséget, csak rajta, mielőbb, mert ha Felsőátokházától a szegedi vásárcsarnokig kiépül az alsótanyai vasut, akkor teljesül be igazán jó királyunk biztató szava: „Szeged szebb lesz, mint volt.”

(—) **Torontáli gazdák gyűlése.** Nagybecskerekéről jelentik: A Torontálmegyei Gazdasági Egyesület minap tartotta meg rendes évi közgyűlését Csekonics Endre gróf elnöklésével. Csekonics Endre gróf elnöki megnyitója után, melynek keretében elparentálta az egyesületnek a múlt év folyamán meghalt tagjait, az elnöki jelentést tárgyalta az egyesület múlt évi munkásságáról. Az elnöki jelentés csoportosítva tünteti föl azt a sokoldalú munkásságot, melyet az egyesület a vármegye mezőgazdasága minden ágának fejlesztése érdekében kifejtett. Az egyesület tavaly 1025 darab tenyésztőhenet és 1794 darab tenyészkecát osztott ki. A kiosztott tenyésztőhenek közül 107 darabot az egyesület Svájból importált. A költségvetés tárgyalásának során Csekonics Endre gróf indítványára a közgyűlés Marton Sándort az egyesület főtitkárává, Jobbaházy Béla segédtitkárt és Kaufmann István előadót az egyesület főtitkárává választotta meg. Az indítványok során Gyertyánffy László dr. terjesztette elő, hogy a szép virágzásnak indult vármegyei állattenyésztésre bénítólag hat az újabb időben járványos jelleggel föllépő állatbetegség. Erről részletes tájékoztatást Axmann Lajos törvényhatósági főállatorvos adott. A tárgysorozat elintézése után Marton Andor tartott előadást az új adórendszerről. Utána ugyanerről a tárgyról Kaufmann István német nyelven értekezett, hogy a közgyűlésen nagy számban megjelent németajku gazdákat is tájékoztassa a gazdáközönséget oly közel érintő kérdéssről.

Budapesti gabonatözsde.

A határidőpiacon, bár Amerikából és Argentínából többé-kevésbé kielégítő jelentések érkeztek, szilárd maradt a buza és a tengeriüzlet iránya, mert a mérsékelt vidéki árukiínalat és a hideg időjárás vásárlásra készítette a spekulációt, különösen a tengerit vásárolták nagyvon élénken. Egy órákor a következők voltak a záróárfolyamok:

Buza áprilisra	11.80—11.81
Buza májusra	11.67—11.68
Róza áprilisra	10.23—10.27
Róza októberre	9.03—9.04
Tengeri májusra	8.76—8.78
Tengeri júliusra	8.70—8.77
Zab áprilisra	9.34—9.35